

się z prowadzonymi przez te instytucje projektami digitalizacji i ochrony kopii cyfrowych.

Następny tekst jest autorstwa Lenki Linhartovej, a dotyczy międzynarodowej konferencji archiwalnej, która odbyła się w Paryżu w listopadzie 2012 r. (*Conférence Internationale Supérieure d'Archivistique*).

Relację z konferencji pt. „*Urkundenformeln und Urkundenprotokoll. Formen der Schriftlichkeit im mittelalterlichen Polen und angrenzenden Regionen (13–14 Jahrhundert)*”, zorganizowanej w Warszawie (3–4 czerwca 2013) przez Niemiecki Instytut Historyczny, przygotował Tomáš Velička. Autor ten wspominał m.in. o wystąpieniach Adama Szwedę z Torunia oraz Agaty Bryłki z Katowic.

Dział „Komunikaty” zamyka relacja Michala Wannera z posiedzeń EBNA (*European Board of National Archivists*) i EAG (*European Archives Group*), które odbyły się w Wilnie (8–9 października 2013) w ramach litewskiego przewodnictwa w Radzie EU.

W części czasopisma poświęconej działalności archiwistów przedstawione zostały życiorysy historyka Oldřicha Šedy, Jaroslava Mackerle, Bertholda Waldstein-Wartenberga.

W dziale „Literatura” zamieszczone zostały omówienia publikacji czeskich oraz jednego wydawnictwa angielskiego.

Wioletta Lipińska

(Warszawa, Instytut Badań Literackich PAN)

„LA GAZETTE DES ARCHIVES” 2016, nr 1 (241)–4 (244)

Pierwszy z numerów rocznika 2016 „La Gazette des Archives” zawiera tekst poświęcony stowarzyszeniom archiwistów w różnych krajach świata. Jego autorem jest Didier Grange. Tekst i numer został zatytułowany *Les associations professionnelles d'archivistes (Zawodowe stowarzyszenia archiwistów. Panorama międzynarodowa)*. Autor tekstu, archiwista miasta Genewy, wskazał, że idea publikacji prezentującej kompleksowo i globalnie stowarzyszenia zawodowe archiwistów narodziła się na wyspie Fuerteventura (jedna z Wysp Kanaryjskich) w 2006 r. Wspierana była także przez Międzynarodową Radę Archiwów. Jest rezultatem współpracy hiszpańsko-francuskiej. Podstawą publikacji stały się badania monograficzne poświęcone poszczególnym stowarzyszeniom.

Badania nad historią stowarzyszeń wymagały rozstrzygnięcia kilku kwestii. Pierwszą z nich była definicja i określenie, czym są takie organizacje, jaka jest podstawa prawna ich istnienia? Takie działania stały się trudne metodologicznie z powodu różnorodności takiej formy zrzeszania się. Za pierwsze kryterium wy-

odrębnienia stowarzyszenia posłużyły zapisy prawne obowiązujące w krajach, w których te instytucje działały. Autor dokonał jednak przede wszystkim analizy prawodawstwa francuskiego i innych krajów Europy Zachodniej. W wyniku założeń metodologicznych uznał, że przedmiotem jego zainteresowania staną się stowarzyszenia zajmujące się zagadnieniami archiwistyki i zarządzania dokumentami. W publikacji zaprezentowany został rozwój ruchu stowarzyszeniowego o charakterze zawodowym w formie tabeli zawierającej rejestr instytucji, ich nazwy, kraj działania i rok powstania. Zestawienie pokazuje pionierskie działania środowisk archiwistów Holandii, Francji, Belgii i Węgier (jako części Austro-Węgier), w których tego typu organizacje powstały przed pierwszą wojną światową. Generalnie autor wykazał istnienie 71 stowarzyszeń w okresie 1891–2009. Nie wszystkie instytucje zostały ujęte. Szacuje się, że na świecie istnieje ok. 1,3 tys. stowarzyszeń, np. w Chinach jest ich ok. 1,1 tys.

Stowarzyszenia zawodowe archiwistów istnieją w 69 krajach świata. Szacuje się, że liczą one ok. 110 tys. członków. Mają jednak odrębny charakter i zasięg. Autor wyodrębnił różne formy stowarzyszeń. Znalazły się wśród nich narodowe, regionalne, lokalne, tematyczne i międzynarodowe. Jednym z istotnych kryteriów tej typologii był zasięg geograficzny. Początek stowarzyszeń międzynarodowych wiązać można z Międzynarodową Federacją Archiwów Filmowych (*la Fédération internationale des archives du film, FIAF*, 1938) i Międzynarodową Radą Archiwów (*le Conseil internationale des archives, ICA*, 1948), choć autor wymienił jako pierwsze Stowarzyszenie Zarządzania Informacją (*the Association for Information Management, Aslib*, 1924).

W stowarzyszeniach występują różne formy członkostwa. W publikacji dokonano analizy struktury, organizacji i działalności stowarzyszeń archiwistów. Większość z nich posiada statuty. Są one podstawę ich działalności. Określają cele ich działalności, nazwy, rodzaje członkostwa, sposoby przyjmowania nowych członków, zasady gospodarowania finansami, siedzibę, kadencyjność władz, sposób ich wyboru, podział obowiązków, strukturę wewnętrzną.

Cele działania stowarzyszeń bywają bardzo zróżnicowane, są wśród nich m.in. takie, jak: uwrażliwianie władz i administracji publicznej na sprawy archiwistyki i pozycji zawodu archiwisty, promocja problematyki zabezpieczenia i konserwacji archiwaliów, definiowanie identyfikacji zawodowej, udział w tworzeniu prawodawstwa archiwalnego, obrona zawodu archiwisty i interesów tej grupy, promocja i *lobbying*, rozwój etyki zawodowej, studia z archiwistyki, inicjowanie badań naukowych, upowszechnianie informacji o sprawach zawodowych, rozwój zawodowy członków, organizacja wydarzeń naukowych, współpraca z innymi zawodami, obrona prawa do informacji, integracja środowiska zawodowego. Jak wskazuje poniższe zestawienie, katalog celów działania jest bardzo obszerny. Mieszczą się w nim różne formy aktywności — od ochrony pozycji zawodowej archiwisty, przez popularyzację wiedzy, do inicjowania badań naukowych. Działalność stowarzyszeń zawodowych jest najczęściej wypadko-

wą prawodawstwa obowiązującego w danym kraju, potrzeb społecznych środowiska, jego poziomu intelektualnego oraz osób poświęcających mu swój czas.

Stowarzyszenia są różnie zorganizowane. W większości organem decydującym o ich działalności jest zgromadzenie generalne. Rolę organu wykonawczego pełnią najczęściej komitety. W ich skład wchodzi: prezydent, wiceprezydent, sekretarz, skarbnik, członkowie. Powszechną formą wyłaniania władz są wybory. Strukturę najczęściej tworzą sekcje o różnym charakterze — regionalnym lub tematycznym oraz innym. Jedną z istotnych form działalności stowarzyszeń w dobie cyfrowej są ich strony internetowe. Tworzą one także swoje społeczności na *Facebooku*, *Twitterze*, w *LinkedIn*. Nieliczne prowadzą blogi. Przedmiotem działalności stowarzyszeń stać się mogą zarówno zagadnienia z teorii archiwalnej, jak i dobre praktyki, a także etyka zawodowa. Większość stowarzyszeń wydaje czasopisma, zarówno w tradycyjnych, jak i cyfrowych, formach, a także inne publikacje. Działalność wydawnicza stanowi jedną z istotnych form komunikacji wewnątrz środowiska zawodowego. W publikacji omówiona została również współpraca międzynarodowa stowarzyszeń. Odrębnych rozważań doczekała się rola Międzynarodowej Rady Archiwalnej. Autor wskazał na potrzebę współpracy bilateralnej między różnymi stowarzyszeniami archiwistów z różnych krajów.

Publikacja umożliwia zapoznanie się z różnorodnością celów i metod działalności stowarzyszeń oraz tkwiącym w nich potencjale służącym upowszechnianiu archiwistyki przez instytucje społeczne.

Następny numer czasopisma (242.) został poświęcony zagrożeniom związanym z zawodem archiwisty. Jego tytuł brzmi *Les risques du métier (Niebezpieczeństwa zawodu)*. Opublikowane w nim zostały teksty ze spotkania rocznego archiwistów departamentowych zgromadzonych w Stowarzyszeniu Archiwistów Francuskich, które odbyło się 5 i 6 lutego 2015 r. Podzielone zostały na pięć grup tematycznych. Omówiono w nich różne rodzaje zagrożeń łączących się z działalnością archiwalną i zawodem archiwisty. W artykule wprowadzającym (*La Notion de risque dans les collectivités*) David Zurovski omówił kwestie związane z definiowaniem niebezpieczeństwa. Wskazał także na różnorodność postaw filozoficznych i metodologicznych wobec tego zjawiska. Zwrócił uwagę na fatalizm jako nurt charakteryzujący się irracjonalnym stanowiskiem wobec niebezpieczeństw i zagrożeń. Pozostałe formy postaw można określić jako charakteryzujące się chęcią poznania i wypracowania metod poznania oraz zapobiegania niebezpieczeństwom i związanym z nim zagrożeniom. Wskazał także na istnienie niebezpieczeństw i zagrożeń zawodowych, które wiążą się z wykonywaniem określonego zawodu i jego społecznymi rolami. Jedną z istotnych osi rozważań w tej dziedzinie jest problem poprawnego wykonywania czynności związanych z jego uprawianiem. Autor zwrócił też uwagę na wiele czynników kształtujących poczucie niebezpieczeństwa i zagrożeń. Wśród nich wymienił środowiskowe, psychosocjologiczne i zawodowe.

Pierwszy z działów tematycznych czasopisma został zatytułowany „Archiwista, zawód z niebezpieczeństwem/zagrożeniem” („*Archiviste, un métier à risque*”). Znalazły się w nim trzy artykuły poświęcone problemom wynikającym z zastosowania azbestu w budownictwie archiwalnym, prawidłowej konstrukcji budynków, zagrożeniom psychosocjologicznym i etyce zawodu.

W pierwszym z artykułów tego działu (*Les archives au risque de l'amiante*) Michel Thibault przedstawił zagrożenia wiążące się z wykorzystaniem azbestu w budownictwie archiwalnym. Obserwacje i badania wykazały, że materiał ten powoduje choroby i liczne zgony. Jego stosowanie w budownictwie zostało zakazane w 1978 r. Autor poruszył problem zagrożeń dla użytkowników i pracowników archiwów wynikający z zastosowania tego materiału w budynkach archiwów francuskich, m.in. w Centrum Dokumentacji Współczesnej w Fontainebleau. Problem skutków ubocznych oddziaływania azbestu dotyczy również francuskich zespołów archiwalnych przechowywanych w ZSRR, które zostały zwrócone Francji w latach 1994–2001. Podjęto prace zmierzające do ich oczyszczenia z naleciałości azbestowych. Zabiegom czyszczenia poddano ok. 1,6 km.b. materiałów. Autor wskazał także na budynki archiwów departamentowych zbudowane w latach 60. i pierwszej połowie 70., w których znalazł zastosowanie azbest (m.in. archiwum departamentu Loire-Atlantique). Podkreślił, że będzie kontynuował poszukiwania śladów azbestu oraz środków finansowych umożliwiających ich usunięcie z infrastruktury archiwalnej.

Jules Deslondes w artykule pt. *La prévention des troubles musculo-squelettiques: les apports de l'approche aux Archives départementales du Calvados* omówił problem zastosowania konstrukcji szkieletowej w budynku archiwum departamentu Calvados. Autor przybliżył kwestię relacji między ergonomią a omawianą formą konstrukcji budynku. Wskazał m.in. na organizację pracy pracowni naukowej i jej zaplecza (a zwłaszcza na komunikację między nią a magazynami) oraz ciągów komunikacyjnych, czyli korytarzy, a także na bezpieczeństwo udostępniania dokumentów oceniane stopniem ryzyka uszkodzenia w trakcie przenoszenia z magazynu do pracowni. W konkluzji podkreślił, że omawiana konstrukcja budynku nie zawsze jest zgodna ze sprzętem wykorzystywanym do transportu akt. Wskazał m.in. na zbyt wąskie korytarze. Za zagrożenie uznał także zbyt wysokie magazyny, uniemożliwiające sprawne przenoszenie akt bez ryzyka ich uszkodzenia. Podkreślił, że konstrukcja budynku powinna uwzględniać wszystkie wskazane przez niego czynniki ryzyka.

Violette Rouchy-Lévy w artykule pt. *Les risques psychosociaux: politique de prévention au conseil général des Ardennes et cas pratique aux Archives départementales* omówiła relacje między polityką zapobiegania kryzysom psychospołecznym a realnym zastosowaniem związanych z nią procedur w archiwum departamentu. Omawiane zjawisko wiązało się z patologiami zawodowymi, takimi jak: stres, wypalenie zawodowe, przemoc słowna i fizyczna wewnętrzna oraz zewnętrzna. Rada Generalna Ardenów, jako

organ kolektywny tworzący prawo dla departamentu, postanowiła zastosować strategię mającą zapobiegać wspomnianym kryzysom psychospołecznym. Opracowane zostały odpowiednie procedury. Autorka artykułu wskazała, że nie zawsze stanowią one skuteczne metody zapobiegania kryzysom w kontaktach osobowych.

Estelle François w artykule pt. *La déontologie de l'archiviste face à l'alternance politique* omówiła relacje między etyką zawodu archiwisty a zmianami politycznymi. Wskazała, że z archiwami komunalnymi najczęściej kontaktują się następujące grupy polityczne: urzędnicy administracyjni i samorządowi, urzędnicy administracyjni i samorządowi pełniący określone misje publiczne, osoby wybrane na różne funkcje publiczne określone mianem „osób publicznych”. Autorka podkreśliła, że stosunek tej ostatniej grupy do tworzonych dokumentów jest bardzo zróżnicowany. Istnieją przypadki braku dbałości i niszczenia istotnych akt. Archiwiści nie posiadają wystarczających uprawnień do ochrony tego typu archiwaliów. Problemem w tym przypadku jest stosowanie istniejących zapisów prawa. Autorka podkreśliła, że status archiwów wymaga modyfikacji służącej efektywnemu zastosowaniu istniejących przepisów dla zachowania archiwaliów stanowiących świadectwo działalności publicznej administracji samorządowej.

Drugi dział tematyczny został poświęcony niebezpieczeństwom, które są rezultatem działalności archiwalnej. Został zatytułowany „Niebezpieczeństwa, na które narażają się archiwa: zniszczenie i rekonstrukcja archiwaliów” („*Les risques encourus par les archives: dématérialiser, rematérialiser les archives*”). Zamieszczone w nim zostały dwa artykuły poświęcone konserwacji nośników zapisów nieprzeznaczonych do trwałego przechowywania oraz prawnym skutkom niszczenia archiwaliów. Dział ten otwiera tekst, który przygotował Patrick Le Harge (*Témoignage: in demnisation et reconstruction des archives communales après un sinistre*). Ma on charakter sprawozdania dotyczącego porządkowania archiwum gminy Charentilly oraz próby jego rekonstrukcji po pożarze. Tekst wskazuje, że archiwum takie wymaga porządkowania przez profesjonalnego archiwistę, gdyż ta struktura nie posiada fachowego personelu zajmującego się archiwum gminy. Opisano w nim przypadek podpalenia akt oraz prób rekonstrukcji archiwum po klęsce.

Tekst pt. *Conserver sur des supports non pérennes* napisał Laurent Duploux. Autor porusza w nim problem trwałości nośników zapisu informacji, wskazując m.in. na ograniczoną żywotność zarówno nośników tradycyjnych, zwłaszcza powstałych w wyniku stosowania wysokich technologii, jak i numerycznych. Podkreślił, że jedyną możliwą metodą wieczystego przechowywania danych utrwalonych na tych nośnikach jest ich przenoszenie na konstrukcje oparte na coraz nowszych technologiach.

W artykule kończącym ten dział Antoine Meissonier zaprezentował prawne i technologiczne problemy zabezpieczania dokumentów elektronicznych

(*Risque juridique et dématérialisation*). Wskazał w nim na wiele aktów prawnych określających zasady przechowywania dokumentów na nośniku cyfrowym i papierowym. Podkreślił, że niektóre artykuły francuskiego Kodeksu Cywilnego (np. 1348) określają zasady postępowania w przypadku utraty oryginału zapisanego w postaci cyfrowej. Zwrócił też uwagę na konieczność opracowania procedur możliwych do wdrożenia, gdy dojdzie do zniszczenia dokumentu elektronicznego, wskazujących na jego równoprawne kopie, np. wydruk. Jego zdaniem archiwiści powinni znać i propagować dobre praktyki służące zabezpieczeniu dokumentów cyfrowych, jak chociażby stosowanie wypracowanych i sprawdzonych procedur czy kontroli systemów informatycznych.

Trzeci dział tematyczny — „Niebezpieczeństwa, na które narażają się archiwa: zabezpieczenie środowiska dokumentów” (*Les risques encourus par les archives: sécuriser l’environnement des documents*) — również został poświęcony niebezpieczeństwom, które są wynikiem działalności archiwów. Dział ten rozpoczyna się artykułem pt. *Moisissures et archives. Archives départementales de la Vienne (septembre 2010–novembre 2012)*, poświęconym problemom walki z pleśnią w archiwum departamentowym Vienne. Pojawiła się ona w nowym budynku dobrze zaprojektowanym i zapewniającym optymalne warunki przechowywania dokumentów. Przyczyna była trudna do wykrycia. Zagrożenie usunięto, modernizując instalację klimatyzacyjną.

Marie-Claire Pontier z kolei (*Catastrophes naturelles: quel peut être le rôle joué par les Archives départementales?*) omówiła rolę, jakie mogą pełnić archiwa departamentowe w czasie sytuacji kryzysowej.

Marie-Dominique Parchas (*De l'imprévisible à l'imprévu, dialoguer pour mieux préserver le patrimoine*) wskazała na konieczność prowadzenia dialogu różnych środowisk politycznych i zawodowych, służącego zabezpieczeniu dziedzictwa kulturowego.

Dział czwarty został poświęcony metodologii zarządzania niebezpieczeństwami i związanymi z nimi zagrożeniami. Otrzymał tytuł „Metodologia zarządzania zagrożeniem występującym w działalności archiwalnej” (*Méthodologie de la gestion de risques appliquée au domaine des archives*).

Dział ten rozpoczyna Myriam Besnard artykułem pt. *Tri et évaluation des plans miniers de Charbonnages de France: une approche sous l'angle de risque*. Dotyczy on dokumentacji geologicznej, szczególnie górniczej, powstałej przy okazji wydobywania węgla. Omówiono w nim zagadnienia związane z procesem jej klasyfikacji i wartościowania. Działania te prowadzono w kilku etapach. Pierwszym z nich była identyfikacja, wyodrębnienie i definiowanie tej dokumentacji, drugim — określenie jej walorów naukowych, technicznych i historycznych, wydzielenie różnych rodzajów tej dokumentacji, określenie jej użyteczności, konstrukcja baz danych. Wszystkie te działania zostały potraktowane jako jej zabezpieczenie.

Christophe Becker w tekście pt. *Témoignage: sécuriser l'environnement juridique dans la diffusion en ligne des archives et données* zaprezentował zagrożenia związane z funkcjonowaniem w sieci internetowej działającego od 1996 r. portalu Geneanet. Wymienił wśród nich m.in.: błędne dane, kopiowanie, umieszczanie danych osobowych niezgodnie z prawem, utratę danych, konkurencję ze strony innych miejsc internetowych gromadzących dane genealogiczne.

Ostatni, piąty, dział dotyczył rozważań, których głównym celem stała się rola archiwizacji w procesie zarządzania niebezpieczeństwami. Jego tytuł brzmiał: „*L'archivage, un outil et un moyen de gestion du risque?*” („Archiwizacja, narzędzie czy środek zarządzania zagrożeniem?”).

W dziale tym Roger Nougaret (*Les services d'archives bancaires, une réponse à la question des spoliations dans les années 1990?*) zaprezentował system archiwów bankowych jako remedium na kradzież danych w latach 90. ubiegłego wieku.

Anne Marie Bailloux (*Une approche de la normalisation par la définition des processus d'archivage dans le domaine hospitalier*) opisała ujednoczanie procesu archiwizacji w archiwach medycznych i omówiła zasady dotyczące ochrony informacji występujących w służbie zdrowia. Zaprezentowała rodzaje dokumentów tworzonych przez wspomnianego aktotwórcę. Przedstawiła procedury służące zarządzaniu nimi.

Émilie Goubin (*Les archivistes face au défi de la dématérialisation*) przybliżyła realne wyzwania powstające w wyniku utraty dokumentów elektronicznych.

W omówionym numerze wskazano na wiele niebezpieczeństw i wiążących się z nimi zagrożeń spowodowanych zastosowaniem najnowszych technologii w zapisie informacji i wyposażeniu archiwów. Opublikowane w nim artykuły ukazują niedoskonałości nowoczesnych środków i narzędzi oraz konieczność tworzenia procedur służących ich złagodzeniu lub eliminacji.

Numer 243. został poświęcony problemom archiwów naukowych. Jego tytuł brzmiał *Quel accès, quel traitement pour les documents et données de l'enseignement et de la recherche?* (*Jaki powinien być dostęp i postępowanie z dokumentami i danymi powstającymi w trakcie nauczania i prowadzenia badań w szkołach wyższych?*). Opublikowane w nim zostały materiały seminariów zorganizowanych przez Aurorę, jedną z sekcji Stowarzyszenia Archiwistów Francuskich zajmującą się archiwizacją uniwersytetów, rektoratów, instytucji naukowych i ruchów studenckich. Spotkania te odbyły się w 2014 i 2015 r. Numer został podzielony na dwie części. Pierwsza została poświęcona problemom dostępu do archiwaliów dotyczących studiowania i nauki („*L'accès aux documents et données de l'enseignement et de la recherche?*”), druga natomiast polityce pamięci i związanym z nią kwestiom selekcji i wartościowania materiałów tworzonych przez instytucje szkolnictwa wyższego i nauki („*Quelle mémoire pour l'éducation et la recherche? Selection et tri des archives,*

documents et données”). Pierwsza z części została podzielona na trzy działy, druga na cztery.

We wprowadzeniu do tego numeru czasopisma Hélène Chambefort, Goulven Le Brech i Florian Marie zaprezentowali potrzebę prowadzenia badań w omawianym zakresie. Przypomnieli także historię powstania i działalności sekcji stowarzyszenia zajmującej się sprawami dotyczącymi zarządzania dokumentacją w instytucjach szkolnictwa wyższego oraz prowadzenia badań naukowych. Wskazali, że jednym z istotnych problemów wymagających badań i rozwoju refleksji archiwalnej jest wartościowanie dokumentacji.

Dział pierwszy części pierwszej został zatytułowany „*Trois politiques de mise en accès*” („Trzy polityki udostępniania”). W pierwszym z artykułów, otwierającym pierwszy dział części pierwszej (*Les dossiers de carrière de l'enseignement aux Archives nationales*), Édith Pirio omówiła akta osobowe nauczycieli akademickich przechowywane w Archiwum Narodowym. Wskazała, że we wspomnianej instytucji znajdują się tego typu dokumenty z lat 1816–2000, zgromadzone w dwóch seriach (F/17 i AJ/16). W tej ostatniej przechowywane są akta osobowe nauczycieli wszystkich rodzajów szkół z okresu od końca XVIII w. do 1925 r. Wszystkie te dokumenty tworzą ok. 4 km.b. akt. Zasadniczym pytaniem w tym przypadku pozostaje, czy te akta należy konserwować, inwentaryzować i udostępniać? Każde z tych pytań wymaga głębszych refleksji. Problem konserwacji wiąże się z koniecznością określenia, jakie akta i dlaczego powinny być poddane tym działaniom. Opis akt wymaga natomiast ustalenia formularza bazy danych, zgodnie z którym zostaną one w niej zaprezentowane. Posiadają one dużą wartość, szczególnie dla historii nauki, i mogą cieszyć się zainteresowaniem wielu środowisk. Autorka wskazała, że poruszone przez nią kwestie wymagają dialogu między archiwistami i osobami zainteresowanymi archiwiami w celu podjęcia decyzji w ważnych sprawach merytorycznych. Do artykułu została dołączona niewielka bibliografia zawierająca wybrane pozycje z historii nauki i archiwistyki (m.in. baza danych *Quidam* gromadząca informacje o aktach osobowych).

W drugim artykule tego działu (*Réflexion sur la mise en ligne de données de la recherche: l'exemple d'Archelec, archives électorales françaises de la Ve République*) Odile Gaultier-Voituriez omówiła problemy związane z udostępnianiem archiwum dokumentującego system wyborczy V Republiki, działającego przy Fundacji *Sciences Po* (Nauki Polityczne). W trakcie wyborów, jak wskazała autorka, powstają zespoły efemeryczne. Fundacja gromadzi te materiały. Znajdują się w nich zarówno akta dokumentujące działalność komisji, jak i komitetów wyborczych. Można więc przyjąć, że wybory sprawiają, że powstaje zespół hybrydowy (zespół złożony) stanowiący połączenie klasycznego zespołu archiwalnego, tworzego przez komisje i komitety, oraz kolekcja zawierająca materiały różnej proveniencji instytucjonalnej. Wyodrębniła następujące rodzaje materiałów tworzących dokumentację wyborów: afisze, przemówienia,

broszury, biuletyny głosowania, komunikaty prasowe, korespondencję, dyski, teczki, wywiady, formularze, listy, materiały kampanii wyborczej, materiały wewnętrzne (komitetów wyborczych), monografie, notatki, prasę (o różnej częstotliwości ukazywania się), publikacje, wyniki, broszury propagandowe. Głównym problemem artykułu stało się poszukiwanie odpowiedzi na pytanie, jakie rodzaje materiałów powinny zostać poddane cyfryzacji. Autorka postawiła pytanie, czy projekt digitalizacji wspomnianych archiwaliów stanie się pionierskim przedsięwzięciem umożliwiającym szeroki dostęp do nich, czy też inicjatywą zawierającą wysokie ryzyko.

W ostatnim artykule z tego działu (*La politique de mise en accès des archives scolaires parisiennes: l'exemple des archives des écoles primaires*) Audrey Ceselli zaprezentowała problemy wykorzystania akt szkolnych. Wskazała na ich przydatność i wykorzystanie w trakcie pokazów przygotowanych dla szkół paryskich. Uznała jednak, że akta te powinny być szerzej wykorzystane. Wymagają zatem lepszej popularyzacji oraz przygotowania do tego procesu.

Dział drugi pierwszej części został zatytułowany „Dostęp i badania” (*„Accès et recherche”*). Otwiera go artykuł pt. *L'accès aux archives en bibliothèque de recherche. Un exemple d'intégration réussie?*, którego autorem jest Julien Pomart. Zaprezentowano w nim działalność biblioteki znajdującej się w prywatnej Fundacji Dom Nauk o Człowieku (*Fondation Maison des sciences de l'homme*, FMSH). Jej zadaniem jest wspieranie i rozwój nauk humanistycznych i społecznych. Biblioteka fundacji została utworzona w 1957 r. Stała się stowarzyszeniem związanym z fundacją. Inicjatorem jej utworzenia był Fernand Braudel. Był on jednocześnie pierwszym administratorem fundacji. W dużym stopniu kreował politykę fundacji. Jej działanie koncentrowało się wokół idei interdyscyplinarności i wielokulturowości. Biblioteka pełniła jednocześnie rolę archiwum. Obok siebie egzystowały katalogi biblioteczne i archiwalne pomoce informacyjne. W bibliotece istnieje zarówno czytelnia, jak i pracownia naukowa (*la salle de consultation des archives*). W bibliotece zgromadzone zostały monografie, prace doktorskie *École des hautes études en sciences sociales*, czasopisma, inne materiały służące badaniom z dziedziny nauk humanistycznych i społecznych. Autor uznał takie rozwiązanie organizacyjne za udaną integrację działalności bibliotecznej i archiwalnej.

W artykule pt. *La réutilisation d'archives par les chercheurs en épidémiologie. Analyse de la Revue d'épidémiologie et de santé publique* (1968–2007) Magalie Moysan dokonuje analizy publikacji w czasopiśmie pod kątem wykorzystania w nich archiwaliów traktowanych jako dokumenty papierowe i bazy danych.

Pierre Verschueren (*Une situation „normale”? Les sciences à l'École normale supérieure après 1945: archives, sources et usages*) omówił archiwalia do historii działalności badawczej wspomnianej w tytule instytucji. Zaprezentował materiały przechowywane w Archiwum Narodowym, archiwach osobistych wykładowców oraz archiwum *École*.

Trzeci i ostatni dział części pierwszej został zatytułowany „Udostępnianie i wartościowanie” („*Donner accès en valorisant*”). Otwierają go Hélène Chambefort i Margot Georges artykułem *Quelle politique de valorisation des fonds dans un service d'archives intermédiaires en soutien à un organisme de recherche?* Autorki zadały pytanie dotyczące polityki wartościowania dokumentów. Dokonały jej analizy na przykładzie instytucji prowadzącej badania. Stał się nim Narodowy Instytut Zdrowia i Badań Medycznych (*L'Institut nationale de la santé et de la recherche médicale*, Inserm), utworzony w 1964 r. z przekształcenia istniejącego od 1941 r. Narodowego Instytutu Higieny (*L'Institut nationale d'hygiène*, INH). W 2015 r. instytut liczył 289 jednostek naukowych i centrów. W 2013 r. zatrudniał 8510 osób, w większości prowadzących badania naukowe. Archiwum zakładowe instytutu (*le service des archives*) powstało w 1991 r. Gromadziło ono głównie archiwalia naukowe. Autorki wskazały, że polityka wartościowania archiwaliów nie stanowiła priorytetu w działalności instytutu. Jego historia była tworzona na podstawie archiwaliów zgromadzonych w archiwum własnym. Wartościowanie dokumentów powstających w trakcie działalności instytutu jest prowadzone przez jego archiwum w konsultacji ze środowiskami badawczymi oraz Archiwum Narodowym. Archiwum tworzy informację o zasobie. Służy ona lepszemu udostępnianiu i wykorzystaniu zgromadzonych materiałów. Wartościowanie nie stanowi jednak działalności priorytetowej. Archiwum wykonuje wiele innych zadań, takich jak np. ewidencja, inwentaryzacja materiałów, udostępnianie, udział w działalności naukowej i wydarzeniach naukowych (konferencje, seminaria, dyskusje).

W tekście *L'archive: une valorisation de la recherche?* Benoît Bertou i Sarah Labelle zaprezentowały rozważania dotyczące określenia „archiwa otwarte”. Autorki usiłowały ustalić, jak realnie należy je rozumieć i co oznacza to sformułowanie współcześnie, w dobie wartościowania badań naukowych. Dokonały analizy polityki archiwum, poszukiwania dokumentacji, informacji i publikacji naukowych, zasad gromadzenia w kontekście określenia „archiwum otwarte”. Wskazały także na różne środowiska, w tym także internetowe, definiujące to określenie. Podkreśliły, że archiwum otwarte wiąże się z wieloma kwestiami — udostępnianiem, publikacją dokumentów *online*, uniwersalizmem metadanych. Wobec tak licznych kontekstów uznały niemożność neutralizmu określenia „archiwum otwarte”.

François Hiraux w tekście pt. *Conclusion: l'accès configure l'action des archivistes*, stanowiącym podsumowanie działu, wskazał, że istnienie sieci internetowej doprowadziło do sformułowania żądania natychmiastowego, zdalnego dostępu do źródeł. Doprowadziło to jednocześnie do odkrycia wielu problemów związanych z wykorzystaniem archiwaliów. Zaczęły powstawać nowe relacje między człowiekiem a rzeczą, w tym między poszukującym a dokumentem, przyczyniło się to również do tworzenia baz danych, koncentracji

na dokumencie przechowywanym w archiwach i chęci szybkiego dotarcia do niego z pominięciem takich struktur, jak zespół czy jednostka archiwalna.

Dział pierwszy części drugiej został zatytułowany „*Réglamentation et politique d'entrée*” („Reglamentacja i polityka otwarcia”). Otwiera go artykuł pt. *Une mémoire de l'éducation de la recherche réglementée et raisonnée? Les instructions nationales depuis 1932*, którego autorami są Ludovic Bouvier i Stéphanie Méchine. Przedstawiają oni politykę gromadzenia archiwaliów uczelni i instytucji prowadzących badania, określoną odpowiednimi rozporządzeniami w tej sprawie. Podkreślają, że cechuje ją brak ciągłości i wiele niekonsekwencji — wyznaczona jest bowiem różnymi czynnikami społecznymi i ekonomicznymi.

W drugim z artykułów tego działu Sylvie Claus omówiła praktyczne problemy wartościowania dokumentów Uniwersytetu Savoie-Mont-Blanc (*Pour une approche sélective de la collecte des archives contemporaines: la méthodologie en usage aux Archives départementales de la Savoie et l'université Savoie-Mont-Blanc*). Zauważyła, że rozpoczęcie tego procesu może poprzedzić zarówno inicjatywa aktotwórcy, jak i archiwum. Wartościowanie dokumentów tego uniwersytetu przybrało formę dialogu między tą instytucją a archiwum.

Kolejny dział części drugiej został zatytułowany „Wartościowanie, poszczególne przypadki” („*Trier, une pratique au cas par cas*”). W artykułach tworzących go przedstawione zostały procesy oceny wartości historycznej poszczególnych dokumentów w różnych instytucjach naukowych.

W pierwszym z artykułów tego działu Frédéric Lamare omówił problemy selekcji materiałów powstających w wyniku badań nuklearnych (*La collecte des archives scientifiques d'un centre nucléaire: l'expérience de la cellule archives de Marcoule*), zauważając przy tym, że takim czynnościom towarzyszyły różne działania. Należały do nich: poznanie działalności aktowórcy i jego kancelarii, metod zarządzania dokumentami, organizacji i struktury, tworzonych dokumentów, kadr zajmujących się zarządzaniem. W trakcie prowadzonego procesu gromadzenia archiwaliów koncentrowano się na dokumentach niepublikowanych. Jednym z istotnych działań archiwistów zatrudnionych w tej instytucji jest edukacja środowiska badawczy w zakresie wartościowania dokumentów i danych zgromadzonych w bazach danych. W czasie dziesięcioletniej działalności wypracowano wiele metod współpracy w tym zakresie.

W kolejnym artykule Alexia de Casanove zaprezentowała problemy selekcji danych na platformach cyfrowych (*Sélectionner les données pour l'archivage: réflexions et pratiques au sein de la plate — form PAC du CINES*). Omówiła politykę wartościowania polegającą na tworzeniu listy obiektów do archiwizacji, czyli trwałego przechowywania, oraz określeniu jego form. Wskazała także na konieczność sprecyzowania poziomów opisu i stworzenia metadanych dla poszczególnych poziomów.

Kolejny dział części drugiej został zatytułowany „Selekcja, kwestia negocjacji” („*La sélection, une question de négociation*”). W artykule pt. *L’archiviste et l’astrophysicien: un exemple de la collaboration entre archiviste et chercheur* Marie-Agnès Laporte-Dubos i Pierre Léna przybliżyli problemy wartościowania dokumentów powstających w wyniku obserwacji i badań astrofizycznych. Ich rozważania zostały oparte na doświadczeniach Obserwatorium Paryskiego założonego w 1667 r. Istnieją w nim dwa archiwa. Jedno gromadzi dokumentację administracyjną, drugie — badań naukowych. Cele gromadzenia drugiego z tych archiwów mają związek z prowadzonymi obserwacjami i badaniami. Służą dokumentowaniu różnych rodzajów obserwacji, wszystkim specjalistom z dziedziny astrofizyki (fizykom i matematykom) oraz popularyzacji działalności obserwatorium, a także prezentacji osiągnięć naukowych. W archiwum badań naukowych gromadzone są także archiwa osobiste uczonych. W opisie poszczególnych dokumentów podawane są następujące dane: rodzaj dokumentu, precyzyjny opis obiektu/gwiazdy, format (określenie nośnika). Jednym z istotnych problemów jest tu wartościowanie dokumentów znajdujących się w archiwach osobistych. Archiwum Obserwatorium określa kryteria gromadzenia tego typu materiałów.

Julien Pomart w artykule pt. *Évaluer les archives de la diffusion et de la valorisation des savoirs: étude de cas* omówił problem wartościowania dokumentów Wyższej Szkoły Kształcenia i Badań (*l’Enseignement supérieur et de la Recherche*, ESR). W tym przypadku wyodrębnione zostały archiwalia finansowe, akta osobowe wykładowców i studentów oraz archiwum naukowe. W artykule zaprezentowano problem wartościowania tej ostatniej grupy materiałów. Wydzielono w niej m.in. archiwalia edycji naukowych, dokumenty powstające w wyniku działalności biblioteki, zarządzania przypadkami kompleksowymi — katalogami zbiorczymi i blogami naukowymi. Każda z tych grup doczekała się odrębnych rozważań metodologicznych.

Anne Azanza-Sanciaud i Lucie Lepage w artykule pt. *Patrimoine et dématérialisation: un projet global de conservation de la mémoire à l’université François Rabelais de Tours* zaprezentowały problemy wartościowania dokumentów uniwersytetu. Podkreśliły unikatową misję tej instytucji wiążącą się z nazwiskiem jej patrona. Jej pełnieniu została podporządkowana polityka pamięci, a tym samym gromadzenia archiwaliów. Pokazany został cykl życia dokumentów w instytucji.

Ostatni dział drugiej części został zatytułowany „Powody gromadzenia” („*Les raisons de la collecte*”). Otwiera go artykuł Elisabeth Hély-Deschamps pt. *Le groupe de travail „Cadre méthodologique” de la section Aurore: réflexions et échanges autour d’une harmonisation des pratiques d’échantillonnage*. Opisane w nim zostały próby ujednoczenia metod selekcji.

Benoît Jullien w (*Conclusion*) podsumował problematykę wartościowania, wskazując na konieczność dalszych dyskusji dotyczących tych kwestii.

W zaprezentowanych w numerze artykułach widoczna była tendencja do indywidualnych analiz poszczególnych przypadków polityki gromadzenia występujących w różnych instytucjach zajmujących się nauczaniem na poziomie wyższym i badaniami naukowymi. Zespół metodologiczny Sekcji Aurora wskazał jednak na potrzebę wypracowania ogólnych kryteriów wartościowania i selekcji dokumentacji. W wartościowaniu widoczne są dwie tendencje. Z jednej strony indywidualizacja, czyli traktowanie każdej instytucji, każdego aktotwórcy jak przypadku szczególnego, z drugiej strony dążenie do wypracowania zasad możliwych do zastosowania w wielu instytucjach cechujących się wysokim stopniem uniwersalizmu.

Numer 244. został poświęcony problemom zmian w zawodzie archiwisty i jego środowisku. Tytuł tego numeru czasopisma brzmi *Les mutations du métier d'archiviste et de son environnement*. Składają się nań materiały z kolokwium zorganizowanego przez Sekcję Archiwistów Gminnych i Międzygminnych Stowarzyszenia Archiwistów Francuskich w 2015 r. Zawartość została podzielona na siedem działów.

Pierwszy z działów został zatytułowany „Zmieniające się terytoria” („*Des territoires en mouvement*”). W artykule pt. *Le réforme territoriale* Patrick Bouchardon wskazuje na ważniejsze akty prawne mające wpływ na administrację samorządową oraz społeczności terytorialne. Były to prawa o zbiorowościach terytorialnych (2010), metropoliach (2014) i granicach regionów (2014). Miały one duży wpływ na działanie administracji terytorialnej i aktywność społeczności lokalnych. Celem zmian było pogłębienie reformy z lat 1982–1983, polegającej na utworzeniu nowej jednostki administracyjnej w strukturze zarządzania państwem, jaką stanowił region.

Bruno Galland i Philippe Grandjean w artykule pt. *Une application spécifique de la loi sur les métropoles: les archives du département du Rhône et de la métropole de Lyon* omówili wpływ prawa o metropoliach na działalność archiwów departamentu Rhône i miasta Lyon.

Laëtitia Daoudi i Marie Sanchez (*Les archives de la métropole Rouen Normandie: témoignage d'une intercommunalité en évolution*) scharakteryzowały działalność archiwum wymienionego w tytule. Wskazały na jego misję i zakres gromadzenia archiwaliów. Podkreśliły jego znaczenie w życiu społeczności lokalnej oraz administracji regionu. Za jeden z ważnych elementów misji uznały uwrażliwianie miejscowych władz na wagę dokumentów gromadzonych w archiwach.

Drugi z działów został zatytułowany „Archiwa, narzędzie w serwisie urządzania terytorium” („*Les archives, un outil au service de l'aménagement du territoire*”). Otworzył go Julien Duvaux artykułem *Archives départementales et centre de gestion, quinze ans de collaboration fructueuse dans l'Hérault au service des archives territoriales*. Przybliżył w nim formy współpracy między Archiwum Departamentu Hérault a różnymi instytucjami administracyjnymi.

Dotyczyły one dziedzictwa kulturowego — jego gromadzenia, opisu, cyfryzacji. Szczególnym przedmiotem współpracy stały się najstarsze archiwalia departamentu wzbogacające wiedzę o jego przeszłości i służące budowie jego prestiżu społecznego. W ramach tej działalności widoczna była współpraca archiwów gminnych. Duża grupa gmin departamentu przyjęła karty konserwacji i wartościowania archiwaliów.

Julien Boivin i Mathieu Profizi w artykule pt. *Les services „archivistes itinérants” des centres de gestion et des intercommunalités, un maillage méconnu du territoire* omówili działalność serwisu „archiwistów objazdowych”. Dane dotyczące tej grupy zatrudnionych w lokalnych centrach zarządzania posłużyć miały lepszemu poznaniu problemów jej dotyczących. Autorzy zaprezentowali także sieć archiwalną departamentu Isère. Składa się ona z archiwów gminnych, międzygminnych, archiwów miast oraz serwisu archiwistów objazdowych znajdującego się w centrum zarządzania. Ta ostatnia grupa archiwistów składa się z dwóch osób. Do jej zadań należą interwencje służące ratowaniu ważnych archiwaliów. Przybliżono także współpracę tego serwisu z archiwum departamentu.

Christine Monge z kolei zwróciła uwagę na formy działalności archiwalnej w aglomeracji Toulon-Provenance-Méditerranée (*Vers la mutualisation des services d’archives de l’agglomération toulonnaise*). Wskazała też na zmiany, jakie zostały wprowadzone w serwisie archiwalnym obejmujące system informacji, inżynierię, formację, dokumentację i archiwa. Zauważyła również, że zmodyfikowana działalność archiwalna została ukierunkowana na kulturę regionu. W opinii autorki nowym problemem działalności stało się właściwe zabezpieczenie i przechowywanie dokumentacji elektronicznej.

Dział trzeci został zatytułowany „Kształcenie i pozycja: jakie zmiany?” (*„Formation et statut: quelles évolutions?”*). Benoît Jullien i Fabrice Vigier w artykule pt. *Une formation souple et originale? Le diplôme universitaire „Archives et métiers des archives” de l’université de Poitiers* zainteresowali się kursem kształcenia z zakresu archiwistyki na uniwersytecie w Poitiers. Kształcenie archiwistów było wynikiem współpracy Archiwum Departamentu i Wydziału Historii Uniwersytetu Poitiers. W programie kursu znalazły się m.in. historia i organizacja instytucji, problemy ustrojowe, organizacja archiwów francuskich, postępowanie z materiałami archiwalnymi, komunikacja wewnętrzna i zewnętrzna, dostęp do archiwów, wartościowanie dokumentów, archiwizacja danych elektronicznych, cyfryzacja, wykorzystanie archiwaliów w badaniach historycznych. W latach 2008–2015 na kurs zapisało się 245 chętnych, ukończyło go 206 osób. Przyczyniło się to do lepszej jakości pracy w archiwach. Do artykułu dołączony został aneks zawierający program kursu.

Annie Thuault w artykule pt. *Être ou ne pas être conservateur?* przedstawiła dylematy służące wyborowi zawodu konserwatora. Skoncentrowała się na opisie i analizie misji tego zawodu.

Dział czwarty został zatytułowany „Jakie mierniki zawodowości?” (*„Quels périmètres professionnels?”*). W pierwszym artykule (*Les archives en France: un cadre juridique en évolution*) Bruno Ricard przybliżył zmiany w prawodawstwie archiwalnym, jakie zaszły w latach 1979–2008, wpływając na zawód archiwisty. Jednym z istotnych elementów wymuszających nowelizację prawodawstwa stawały się zjawiska związane z cyfrowym zapisem informacji. Pojawiały się nowe pojęcia, a niektóre z nich, takie jak „dane”, zrobiły zawrotną karierę. Miało to wpływ na język archiwistyki i archiwistów. Wymagało regulacji prawnych. Nowe technologie zapisu stawały się zasadniczym czynnikiem kształtującym zawód archiwisty.

Julien Benedetti w artykule pt. *L'archivist au coeur de l'institution* zaprezentował role, jakie pełni archiwista w różnych instytucjach administracyjnych. Może on odnosić wiele korzyści z działalności w sferze udzielania różnych informacji potrzebnych mieszkańcom określonych regionów. Archiwista kieruje projektami. Tworzy strategie działania w sferze dziedzictwa kulturowego i archiwistyki.

Dział piąty został zatytułowany „Jakie wartościowanie dla jakiej publiczności?” (*„Quelles valorisation pour quels publics?”*). W pierwszym artykule (*Le public des archives et ses contrastes au crible de plusieurs enquêtes*) Brigitte Guigueno dokonała analizy zainteresowań użytkowników archiwów na podstawie przeprowadzonej ankiety. Wskazała na istnienie różnych określeń na grupy osób zainteresowanych działalnością i zasobem archiwów. Wymieniła następujące pary: 1. „historycy” i „nie historycy”, 2. „publiczność specjalistyczna” i „szeroka publiczność”, 3. „profesjonałści” i „amatorzy”, 4. „wtajemniczeni” i „nowicjusze”, 5. „prawdziwa publiczność” i „fałszywa publiczność” i inni. Odwołała się także do klasyfikacji, jaką opracowała Laure Ciosi, a która podzieliła użytkowników archiwalnych na bezpośrednich (użytkownicy pierwotni), czyli interesujących się dokumentem i korzystających z pracowni archiwów, i pośrednich (użytkownicy wtórni), przychodzących do archiwów, lecz nie korzystających z pracowni, zainteresowanych działalnością kulturalną archiwów. W pierwszej grupie użytkowników wyodrębniła kilka kategorii, m.in. osoby regularnie korzystające z archiwów. Potrzeby tych różnych grup użytkowników są odmienne. Archiwa muszą dostosowywać profil swojej działalności do różnych osób. Pod kątem tych różnych zainteresowań prowadzone być powinno również wartościowanie.

Anne Gérardot, Daniel-Odon Hurel i Anne Massoni w artykule pt. *Le recherche historique et l'exploitation dans des fonds d'archives: la plus-value d'une société savante*, *Archives en Limousin* zaprezentowali działalność grupy osób składającej się z badaczy i archiwistów, prowadzącej dialog poświęcony

działalności archiwalnej. Jej aktywność widoczna jest w czasopiśmie „Archives en Limousin”. Zamieszczone są w nim różne teksty dotyczące problemów archiwistyki.

Élodie Belkorcha w artykule pt. *La valorisation: mutation(s) dans le temps long* wskazała na zmienność procesu wartościowania i jego zależność od wielu czynników. Wymieniła wśród nich m.in. potrzeby publiczności, formę działania archiwów w określonych systemach ustrojowych, tworzenie edycji źródłowych, realizację projektów z nauk humanistycznych.

Dział szósty został zatytułowany „Dyfuzja, archiwista i jego nowe narzędzia” („*Diffuser: l'archiviste et ses nouveaux outils*”). Christelle Bruant w artykule pt. *Chercher autrement dans les fonds numérisés: contributions du public et rôle de l'archiviste* dokonała analizy roli archiwisty w poszukiwaniach prowadzonych w zapisach cyfrowych publikowanych w Internecie. Wskazała na szybką ewolucję narzędzi służących tego typu wyszukiwaniu. Podkreśliła, że archiwiści stanowią grupę testującą te narzędzia. Mogą oni także pełnić rolę osób odczytujących teksty rękopiśmienne i prezentujących wykonane odczyty w sieci. Autorka poruszyła kwestie związane z różnymi formami publikacji źródeł archiwalnych w Internecie.

Wilfrid Faucher z kolei (*La géomatique comme outil de valorisation et de protection des archives*) zaprezentował ideę upowszechnienia wiadomości o archiwach i zasobie archiwalnym w szerokich kręgach odbiorców jako formę ich wartościowania i ochrony.

Ostatni, siódmy dział, został zatytułowany „Archiwizowanie danych XXI wieku” („*Archiver les données du XXIe siècles*”). Sabine Coudret, Jean Pierre Deltour, Adrien Fernique, Coline Viallf w artykule pt. *Regards croisés sur l'archiviste numérique: entre rupture et continuité* wskazali na różne tendencje występujące w zawodzie archiwisty, związane z archiwistyką cyfrową.

Élisabeth Saby (*Synthèse*) zwróciła uwagę na czynniki decydujące o zmianach w zawodzie archiwisty i jego środowisku. Wymieniła następujące: reforma administracji terytorialnej, zastosowanie prawa dotyczącego metropolii, aktywna rola archiwów w budowaniu nowych relacji lokalnych, nowe formy kształcenia archiwistów, nowe oczekiwania wobec archiwisty ze strony administracji terytorialnej, zmiany użytkowników archiwów i poszerzenie tego kręgu. Zauważyła, że od archiwisty oczekuje się kreatywności, umiejętności współpracy oraz znajomości technologii cyfrowych.

W omawianym roczniku widocznych jest kilka tematów wiodących. Wiążą się one przede wszystkim z zawodem archiwisty, jego wykonywaniem, społecznymi funkcjami oraz znaczącą ewolucją wymaganych umiejętności zawodowych. Zaprezentowane artykuły wskazują na konieczność osobistej aktywności intelektualnej, niezbędnej dla dobrego wypełniania misji archiwisty. Staje się ona także konieczna w profesjonalnym wypełnianiu obowiązków związanych z pracą w różnych typach archiwów. W prezentowanym roczni-

ku poświęcono sporo uwagi również kwestiom wartościowania dokumentów. Wskazano na liczne czynniki warunkujące ten proces. Czyni go to problemem złożonym i zagrożonym subiektywizmem dokonywanych wyborów materiałów przeznaczonych do wieczystego przechowywania. Opublikowane teksty wskazują, że problematyka ta wymaga ciągłych obserwacji, analiz oraz informowania o nich osób zainteresowanych kształtem zasobu archiwalnego zarówno środowisk zawodowych, m.in. historyków, jak i szerokiej i słabo zdefiniowanej publiczności.

Alicja Kulecka

(Warszawa, Instytut Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego)

„NORDISK ARKIVNYT” 2015, nr 4; 2016, nr 1–4; 2017, nr 1, 3–4

W omawianych numerach dominują tematy związane z lokalnymi wydarzeniami, konferencjami, biografiami, jak zwykle w tym czasopiśmie. Poruszane są też problemy mające znaczenie dla szerszego grona odbiorców. W numerze czwartym z 2015 r. zwraca uwagę artykuł o wpisie na listę światową UNESCO archiwum Lapończyków wschodniej grupy językowej, zwanych też Skoltsami, którego autorem jest fiński archiwista Pertti Hakala. Liczy ona zaledwie tysiąc członków, zamieszkujących głównie Finlandię. Ze względu na poważne cięcia budżetowe dotyczące fińskie archiwa *Riksarkivet* ustaliło priorytetowe działania. Stwierdzono, że właśnie archiwa mniejszości narodowych powinny być nimi objęte. Eva-Marie Sahlin opisała działania archiwów szwedzkich związane z udostępnianiem zdigitalizowanych rejestrów miejsc zamieszkania obywateli, przede wszystkim z okresu 1980–2001. Korzysta z nich głównie urząd podatkowy, ale także kancelarie prawnicze i inne podmioty.

W numerze pierwszym z roku 2016 Tomi Ahoranta przedstawił założenia portalu www.sotasampo.fi, który rozwijany jest przez fiński uniwersytet Aalto. Pełnić ma on rolę centralnej strony łączącej zasoby dotyczące przebiegu drugiej wojny światowej w Finlandii. Pertti Hakala omówił z kolei projekt dotyczący wystawy „Pro Finlandia”. Przedstawia ona drogę tego kraju do niepodległości, a towarzyszą jej publikacje ukazujące obraz Finlandii w wybranych państwach Europy w latach 1880–1920. Nazwa wystawy nawiązuje do apelu europejskich artystów, uczonych i osobistości, wystosowanego w roku 1899 do cesarza Mikołaja II o utrzymanie konstytucyjnych praw Wielkiego Księstwa Finlandii. Rolf Källman z kolei przybliżył doświadczenia wynikające z przyjęcia w Szwecji narodowej strategii digitalizacji narodowego dziedzictwa kultury w roku 2011. Przyjęto model centralizacji udostępniania zdigitalizowanych materiałów, oce-